

УДК 330

О. В. Корнута,

к. т. н., доцент, доцент кафедри інженерної та комп'ютерної графіки,
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу, м. Івано-Франківськ

Н. Ю. Потьомкіна,

студентка, Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу, м. Івано-Франківськ

**ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЕЛЕКТРОННОЇ СИСТЕМИ ТЕНДЕРНИХ
ЗАКУПІВЕЛЬ «PROZORRO» ПРИ ПІДГОТОВЦІ БАКАЛАВРІВ-ЕКОНОМІСТІВ**

O. Kornuta,

Ph.D., Associate Professor of the Department of Engineering and Computer Graphics,
Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas, Ivano-Frankivsk

N. Potiomkina,

Student, Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas

**FEATURES OF STUDYING ELECTRONIC TENDER PROCUREMENT SYSTEM "PROZORRO" OPERATION IN TEACHING
BACHELOR ECONOMISTS**

Стаття присвячена дослідженню особливостей вивчення функціонування електронної системи "ProZorro" при підготовці бакалаврів за спеціальністю 051 – Економіка. Розглянуті принципи роботи цієї електронної системи, закони, що регулюють її діяльність, зміни в термінології, комерційні онлайн-майданчики. Обґрунтована доцільність функціонування великої кількості майданчиків у системі. Запропонований цикл лабораторних робіт для студентів дозволяє їм набути вміння працювати з електронною системою "ProZorro" та її майданчиками, знати можливості системи та принципи її роботи. Опанувавши основні аспекти роботи електронної системи "ProZorro", студент-економіст зможе вийти на ринок праці обізнаним у сучасній економічній ситуації держави, що дасть значну конкурентну перевагу при подальшому працевлаштуванні.

The paper is devoted to the investigation of peculiarities of studying the functioning of the electronic system "ProZorro" during educating Bachelors with 051-Economy speciality. The principles of this electronic system operation, the laws that control its activity, changes in terminology, commercial online platforms are considered. The expediency of the large number of platforms which are functioning in the system is substantiated. The proposed course of labs for students allows them to gain skills of working with the electronic system "ProZorro" and its platforms, to know the possibilities of the system and the principles of its work. After the student-economist masters the main aspects of the electronic system "ProZorro"'s operation, they can enter the labour market with the knowledge of the modern economic situation in the country. This knowledge gives the considerable competitive advantage during the future employment.

Ключові слова: електронна система "ProZorro", тендерні закупівлі, онлайн-майданчик.

Key words: electronic system "ProZorro", tender purchases, online platform.

Постановка проблеми.

Перехід до інформаційного суспільства став причиною змін у всіх сферах діяльності людини. Саме тому сьогодні науковці займаються вивченням механізмів функціонування Інтернет-орієнтованої економіки [1]. Масштабність охоплення Інтернетом світової економіки підтверджують чимало прикладів, одним з яких є впровадження електронної системи тендерних закупівель в Україні.

Донедавна в Україні існувало близько 2500 тендерних комітетів та комісій. Обсяг держзакупівель за 2014 р. сягнув 250 млрд грн. Без реформування тендерної системи держава втрачала щоденно 135 млн грн. Як показує досвід інших країн, введення електронної системи держзакупівель у перший же рік дає 10-20% економії внаслідок поліпшення процедур [2].

Саме тому одним із найбільш значущих прикладів успішного проведення реформ є введення в експлуатацію у лютому 2015 р. системи ProZorro, створеної за ініціативою громадських організацій, держорганів, комерційних майданчиків та підприємців. У проєкт залучено і представників влади: АП, Департамент регулювання держзакупівель МЕРТ, АМКУ, експертні та громадські організації: «Транспаренсі Інтернешнл Україна» ("Transparency International Ukraine"), «Прозорі закупівлі», Торгово-промислова палата України та ін., а також кілька електронних торговельних майданчиків.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Оскільки електронна система «ProZorro» почала функціонувати порівняно недавно, публікації по даній тематичі є не багаточисельними. Проблеми при роботі з системою та шляхи їх вирішення зустрічаються в основному в ЗМІ та інтернеті [2, 3, 4]. Проте у зв'язку із широким використанням даної системи у сучасній економіці, існує необхідність впровадження в навчальний процес майбутніх економістів основних принципів роботи з нею.

Мета статті – дослідження особливостей вивчення функціонування системи «ProZorro» при навчанні бакалаврів економічного профілю.

Виклад основного матеріалу.

ProZorro — сучасна гібридна електронна система. Сама система та авторські права на неї ProZorro «передані народу України (державі)» згідно з меморандумом. У грудні 2015 року система «ProZorro» була передана на баланс держпідприємства «Зовнішторгвидав», пізніше його перейменували ДП «Прозорро» [3].

Принципи функціонування ProZorro:

- Сучасна гібридна електронна система побудована за принципами open source. Під гібридною моделлю розуміється така взаємодія центрального державного модуля та комерційних майданчиків, коли вся інформація наявна в центральній базі даних транслюється через майданчики, які відповідають за залучення та обслуговування клієнтів. Розробка системи юридично відбувалось відомою NGO Трансперенсі Інтернешнл (Transparency International). Код системи є абсолютно відкритим, відповідно до ліцензії Apache 2.0, його можна вільно завантажувати та використовувати.

- «Всі бачать все» — офіційний слоган реформи. Після закінчення тендеру в електронній системі можна побачити всю інформацію стосовно поданих пропозицій всіх учасників, рішень тендерної комісії, всі кваліфікаційні документи тощо. Ця інформація доступна через зручний модуль аналітики для широкого загалу.

- Золотий трикутник Golden Triangle Of Partnership — унікальне об'єднання бізнесу, влади та громадянського суспільства задля просування змін, що дозволяє підтримувати високий рівень довіри між основними стейкхолдерами під час реформи [3].

Мета ProZorro — це забезпечення прозорості процесу державних закупівель, підвищення довіри бізнесу та боротьба з корупцією.

Актуальність вивчення основ функціонування системи тендерних закупівель полягає у тому, що сьогодні усі підприємства та організації в обов'язковому порядку переходять на електронну систему по всіх держзакупівлях на всі допорогові торги.

Для бакалаврів спеціальності 051-Економіка важливо вміти працювати з сайтом ProZorro та комерційними онлайн-майданчиками. Насамперед це пов'язано із актуальністю тематики — в умовах глобалізації робота з електронними системами цінується значно вище, ніж робота з паперовими носіями інформації. Не менш важливим є те, що студент повинен бути готовим до реалізації своїх знань, умінь та навичок на ринку праці. А оскільки сучасність пов'язана з динамічністю, то вимоги роботодавців до потенційних працівників зростають з кожним днем. Вміння працювати з електронною системою ProZorro стає конкурентоспроможним умінням на ринку праці, а це, у свою чергу, сприяє подальшому працевлаштуванню студента-економіста і реалізації його потенціалу.

Метою впровадження в навчальний процес вивчення принципів роботи електронної системи ProZorro є ознайомлення студентів з системною реформою тендерного процесу в електронних публічних і державних закупівлях в Україні — веб-сайтом ProZorro та комерційними онлайн-майданчиками, вивчення основних принципів їх роботи. Студентам-економістам пропонується вивчення системи в ході виконання циклу розроблених лабораторних робіт.

При виконанні цих робіт студенти ознайомлюються з інформацією, що подається на головній сторінці веб-сайту ProZorro — prozorro.gov.ua (Рис.1), визначають переваги онлайн-режиму закупівель за державні кошти над паперовими державними тендерами.

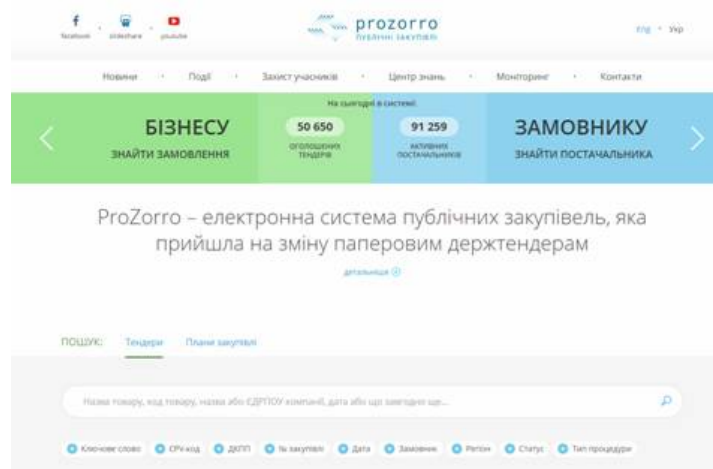

Рис. 1. Головна сторінка веб-сайту ProZorro

Студенти виконують експрес-аналіз сайту за такими характеристиками:

- швидкість завантаження;
- зручність навігації (наявність розділів, підрозділів);
- наявність іншомовних версій;
- переваги та недоліки інтерфейсу.

Пропонується самостійно визначити кількість оголошених тендерів та кількість активних постачальників на даний момент у системі, а також занести у звіт наявні на сайті форми зворотного зв'язку.

Професія економіста поєднує в собі не лише вміння здійснювати аналіз господарської діяльності організації та виконувати розрахунки за матеріальними, трудовими та фінансовими витратами, а й обізнаність у багатьох сферах діяльності людини, зокрема й у правознавстві. Саме тому у лабораторній роботі пропонується знайти в мережі закони, що регулюють діяльність сайту ProZorro (zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19), та визначити пункти, які стосуються обов'язковості проведення процедур через електронну систему. Усі результати роботи студент наводить у звіті. Далі необхідно опанувати нові терміни на основі опрацьованих законів, адже у зв'язку з введенням нових законів відбулася зміна термінології (Таблиця 1), зокрема: замість терміну «державна закупівля» вводиться термін «публічна закупівля»; замість термінів «конкурс», «документація конкурсних торгів», «пропозиція конкурсних торгів», «комітет з конкурсних торгів» вводяться відповідно поняття «тендер», «тендерна документація», «тендерна пропозиція», «тендерний комітет» [4].

Таблиця 1.

Зміна термінології у зв'язку з введенням нових законів

Попередній термін	Сучасний термін
Державна закупівля	Публічна закупівля
Конкурс	Тендер
Документація конкурсних торгів	Тендерна документація
Пропозиція конкурсних торгів	Тендерна пропозиція
Комітет з конкурсних торгів	Тендерний комітет

Розроблено авторами (на основі [4])

Студенту пропонується здійснити пошук тендерів за регіонами України. Для цього йому необхідно зайти на головну сторінку сайту і в рядку пошуку натиснути на фільтр «Регіон». На основі знайдених даних будуватиметься кругова діаграма або графік, який буде відображати кількість електронних закупівель за кожен з чотирьох періодів (чотири завершені останні квартали). Для цього у пошуку вказується дата приймання пропозицій (Рис. 2).

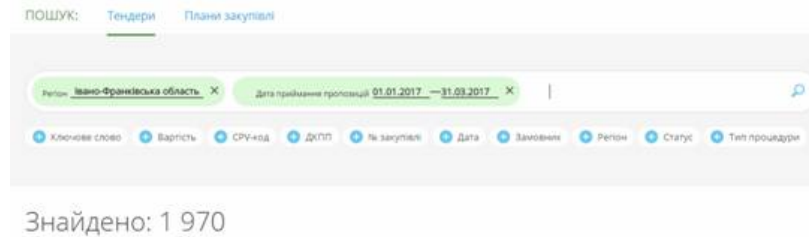

Рис. 2. Пошук за регіонами та датою приймання пропозицій

Не менш важливим є пошук за замовниками. Для цього необхідно обрати організацію чи підприємство, розташоване в певній області, в пошуку ввести його назву і визначити кількість оголошених тендерів, а також вказати найдорожчий тендер.

Студенту пропонується обрати певний тип процедури чи статус та здійснити пошук за цими критеріями. Це допоможе зрозуміти значну диференційованість тендерів.

Для студента-економіста важливо розуміти термін «CPV-код». Це код предмета закупівлі, що складається з 8 цифр, котрі означають його розділ, групу, клас та категорію та уніфіковані Єдиним закупівельним словником, котрий в свою чергу згармонізований з європейським закупівельним словником Common Procurement Vocabulary (CPV). За таким CPV-кодом пропонується виконати пошук (рис. 3). Далі студент деталізує умови пошуку, додаючи до CPV-коду певний період.

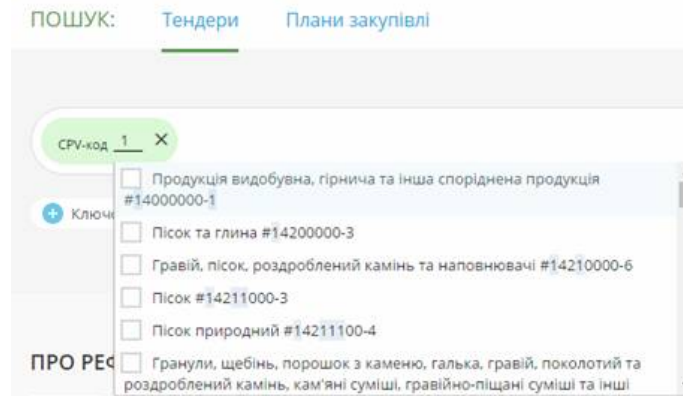

Рис. 3. Пошук за CPV-кодом

Також необхідно ознайомитися з іншими вкладками сайту, зокрема із вкладкою «Щойно оголошені закупівлі». Для цього необхідно перейти на гіперпосилання «Бізнесу» на зеленому фоні (prozorro.gov.ua/business).

Цікавим та пізнавальним для студента є пошук свого університету серед планів закупівель. Студент визначає кількість знайдених результатів та код ЄДРПОУ Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу. Оскільки майбутній економіст повинен вміти працювати з MS Excel, запропоновано побудувати діаграму (гістограму), по осі x якої повинні бути вказані місяці та роки, по осі y – сума закупівель.

Комерційні онлайн-майданчики є чинниками роботи сайту ProZorro. Таких майданчиків є ціла низка, хоча на думку деяких фахівців варто було б зробити єдиний. Велика кількість таких майданчиків пояснюється тим, що при розробленні механізму функціонування системи «ProZorro» був врахований досвід попередніх спроб впровадження електронних закупівель та прогалини у діяльності ДП «Зовнішторгвидав Україна». Саме через це команда «ProZorro» не закріплювала монополії одного електронного майданчика або держави в особі певного державного органу та надала можливість долучитися всім охочим. Акцентується увага, що Центральна база даних єдина для всіх майданчиків, а значить немає різниці на якому з них користувач зареєстрований, інформація показана для всіх однакова.

Студенту пропонується ознайомитися з їхньою діяльністю та порівняти три з них за основними критеріями оцінки сайту. Для розгляду запропоновано такі онлайн-майданчики, як: e.bestbid.com.ua, bid.e-tender.biz, zakupki.prom.ua, lp.zakupki.com.ua, tendermaster.com.ua, brizol.net, tender.uub.com.ua, dzo.com.ua, platform.zakupkipro.com, public-bid.com.ua, open-tender.com.ua, smarttender.biz, newtend.com.ua та privatmarket.ua.

Як підсумок своєї роботи, студенти визначають мету роботи сайту ProZorro та його актуальність.

Висновок: Діяльність економіста безпосередньо пов'язана з інноваціями в усіх сферах життя та діяльності людини. Зважаючи на те, що сьогодні Україна знаходиться на стадії реформування усіх галузей, важливо розуміти актуальність та необхідність реформування й впровадження електронних закупівель.

Економіст повинен розуміти збитковість проведення державних закупівель для державного бюджету минулих років – з 250 млрд грн., які виділялися на державні закупівлі загалом 50 млрд грн. з них використовувались неефективно. Електронна система ProZorro є найбільшим та найважливішим кроком серед низки реформ, головною ціллю якої є викоринення і системне запобігання корупції, прозорість держзакупівель, неприпустимість дискримінації та об'єктивна оцінка тендерних заявок, простота і легкість застосування процедур, перехід на електронний документообіг, повна звітність і аналіз всіх держзакупівель [2].

Розробка лабораторної роботи має за мету донести до студента-економіста основні принципи діяльності системи ProZorro та важливість реформи у професійній діяльності. Важливим є навчити працювати студента з системою ProZorro та комерційними онлайн-майданчиками, тим самим адаптовувати його до динамічності та волатильності сучасного світу.

Вміння швидко реагувати на зміни середовища є запорукою успішності майбутнього економіста. Зміни є неминучими, враховуючи економічну та політичну ситуацію України на сьогодні. Опанувавши основні аспекти роботи електронної системи ProZorro, студент-економіст зможе вийти на ринок праці обізнаним у сучасній економічній ситуації держави, що дасть значну конкурентну перевагу при подальшому працевлаштуванні.

Література.

1. Дорошкевич Д. В., Мокін С. М. Економічне обґрунтування наукових закономірностей розвитку Всесвітньої мережі Інтернет [Електронний ресурс] / Д. В. Дорошкевич, С. М. Мокін // Ефективна економіка : електронне наукове фахове видання. – Електронні дані. – [Дніпропетровськ: Дніпропетров. держ. аграрний ун-т, 2017]. – № 3. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua> (дата звернення 29.04.2017 р.). – Назва з екрана.
2. Птица О. Державні закупівлі стають прозорими. Кроки реформи // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrinform.ua/rubric-other_news/1866226-dergavni_zakupivli_stayut_prozorimi_kroki_reformi_2076758.html (дата звернення 29.04.2017).
3. uk.wikipedia.org [Електронний ресурс]: Електронні дані. – Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/wiki/Prozorro> (дата звернення 29.04.2017). – Назва з екрана.
4. Про публічні закупівлі [Електронний ресурс]: Закон України від 25 грудня 2015 № 922-VIII / Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19> (дата звернення 29.04.2017).

References.

1. Doroshkevych D. V. and Mokin Ye. M. (2017), "Economic study of scientific laws of World wide web Development", *Efektivna ekonomika*, [Online], vol. 3, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua> (Accessed 29 April 2017).

2. Pytysia O. (2015), "Public procurements become transparent. Steps of the reform", available at: http://www.ukrinform.ua/rubric-other_news/1866226-dergavni_zakupivli_stayut_prozorimi_kroki_reformi_2076758.html (Accessed 29 April 2017).
3. uk.wikipedia.org (2017), available at: <http://uk.wikipedia.org/wiki/Prozorro> (Accessed 29 April 2017).
4. The Verkhovna Rada of Ukraine (2015), The Law of Ukraine "On public procurement", available at: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19> (Accessed 29 April 2017).

Стаття надійшла до редакції 10.05.2017 р.

ТОВ "ДКС Центр"